

A TANTÁRGY ADATLAPJA

Egyetemes művészettörténet V. – XIX–XX. század

Egyetemi tanév: 2025-2026

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeş-Bolyai Tudományegyetem
1.2. Kar	Történelem és Filozófia
1.3. Intézet	Magyar Történeti Intézet
1.4. Szakterület	Történelem
1.5. Képzési szint	Alapképzés
1.6. Tanulmányi program / Képesítés	Művészettörténet
1.7. Képzési forma	Nappali

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve	Egyetemes művészettörténet V. – XIX–XX. század			A tantárgy kódja	HLM1509
2.2. Az előadásért felelős tanár neve	Dr. Pál Emese egyetemi adjunktus				
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve	Dr. Pál Emese egyetemi adjunktus				
2.4. Tanulmányi év	III.	2.5. Félév	5.	2.6. Értékelés módja	V
				2.7. Tantárgy típusa	Kötelező szaktantárgy

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszám)

3.1. Heti óraszám	5	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor/projekt	3
3.4. Tantervben szereplő összóraszám	70	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	42
Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					15
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					15
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					20
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					2
Vizsgák					3
Más tevékenységek:					
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összóraszám					52
3.8. A félév összóraszám					125
3.9. Kreditszám					5

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1. Tantervi	
4.2. Kompetenciabeli	

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	Számítógép és vetítő
5.2. A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	Számítógép és vetítő

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák¹

¹ Választhat kompetenciák vagy tanulási eredmények között, illetve választhatja mindkettőt is. Amennyiben csak az egyik lehetőséget választja, a másik lehetőséget el kell távolítani a táblázatból, és a kiválasztott lehetőség a 6. számot kapja.

Szakmai/kulcs-kompetenciák	CP1 A történelmi múltra vonatkozó információk felkutatása. CP3 A szakterület ismereteinek szóbeli és írásbeli bemutatása a tanulmányi program nyelvén és egy nemzetközi nyelven. CP4 A művészettörténet szakszókincsének, technikai kifejezéseinek és alapfogalmainak megfelelő használata.
Transzverzális kompetenciák	CT1 A szakmai feladatok szigorú, hatékony, felelősségteljes és időben történő teljesítése, a tudományos tevékenység etikai elveinek tiszteletben tartásával, valamint a hivatkozási szabályok szigorú betartásával.

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	Az előadások és szemináriumok célja a 19–20. század legjelentősebb művészettörténeti jelenségeinek a bemutatása, a romantikus művészeti jelenségek feltűnésétől a 20. század végéig terjedő időszak legjelentősebb műalkotásainak a kronologikus ismertetése vizuális példák segítségével, stilisztikai és ikonográfiai elemzések során.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	A műelemzések során a korszak jellemző esztétikai, politikai vagy filozófiai irányzatainak a művészetben való leképeződését is bemutatjuk, továbbá azt is, hogy miként tükrözik az egyes épületek, szobrok, festmények, műalkotások a korszak kultúráját. A félév folyamán a tárgyi tudás átadása mellett, különös hangsúlyt fektetünk a korszak műalkotásai elemzéséhez szükséges szakterminológia átadására. Az előadásokat és szemináriumokat gazdag képanyag kíséri.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. A romantika általános jellemzése. A romantika építésze és szobrászata	Előadás, bemutatás Példák	
2. A romantika festészete. A német romantika tájképfestészete (Caspar David Friedrich). Otto Runge. A nazarénusok	Előadás, bemutatás Példák	
3. Realizmus. A barbizoni iskola.	Előadás, bemutatás Példák	
4. Az impresszionizmus általános jellemzése. Impresszionista festészet.	Előadás, bemutatás Példák	
5. Neoimpresszionizmus: Seurat és Signac. Posztimpresszionizmus: Van Gogh, Gauguin, Cézanne	Előadás, bemutatás Példák	
6. A szimbolista festészet. A Nabis csoport.	Előadás, bemutatás Példák	
7. Építészet a 19. század második felében: historizmus, szecesszió.	Előadás, bemutatás Példák	

8. Építészet a 20. század első felében, modern építészet.	Előadás, bemutatás Példák	
9. Az avantgárd: fauvizmus és az expresszionizmus (Die Brücke, Blaue Reiter).	Előadás, bemutatás Példák	
10. Az avantgárd: kubizmus és futurizmus	Előadás, bemutatás Példák	
11. Az avantgárd: konstruktivizmus, szuprematizmus	Előadás, bemutatás Példák	
12. Az avantgárd: dadaizmus és szürrealizmus	Előadás, bemutatás Példák	
13. A második világháború utáni legjelentősebb művészeti irányzatok (absztrakt expresszionizmus, pop art, op art)	Előadás, bemutatás Példák	
14. A második világháború utáni legjelentősebb művészeti irányzatok (action painting, performance, land art stb.)	Előadás, bemutatás Példák	

Könyvészet

Kötelező könyvészet:

- **DEMPSEY, AMY:** *A modern művészet története – Stílusok – Iskolák – Mozgalmak.* Budapest, 2003.
- **FRAMTON, KENETH:** *A modern építészet kritikai története,* Budapest, 2009.
- **HOFMANN, Werner,** *A földi paradicsom. 19. századi motívumok és eszmék,* Budapest, é.n.
- **HOFMANN, Werner,** *A modern művészet alapjai. Bevezetés a modern művészet szimbolikus formáinak világába,* Budapest, 1974.
- **MICHELI, Mario de,** *Az avantgardizmus,* Budapest, 1978.
- **NÉMETH Lajos,** *A XIX. század művészete. A historizmustól a szecesszióig,* Budapest, 1974.
- **WALTER, INGO F. (red.),** *Művészet a 20. században.* Budapest, Taschen/Vince Kiadó, 2004.
- **ZÁDOR Anna,** *Klasszicizmus és romantika. A XIX. század művészete,* Budapest, 1976.

8.2 Szeminárium / Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. A szemináriumi tematika és a szemináriumi követelmények ismertetése. A szemináriumi dolgozattémák megbeszélése és kiosztása	Megbeszélés	
2. Francisco José y Lucientes GOYA festészete Caspar David FRIEDRICH festészete William TURNER festészete	Stílusfogalmak tisztázása Referátumok bemutatása Esettanulmányok	Referátumok
3. Romantikus festészet Jean-Louis-André-Théodore GÉRICAULT és Eugène DELACROIX A realizmus kezdetei: a barbizoni iskola	Stílusfogalmak tisztázása Referátum bemutatása Esettanulmányok	Referátum
4. Realizmus Gustave COURBET festészete Honoré DAUMIER festészete és grafikája Édouard MANET festészete	Referátumok bemutatása Beszélgetés	Referátum
5. Impresszionista festészet I. Claude MONET Pierre-Auguste RENOIR Hilaire-Germain-Edgar DEGAS	Összehasonlító elemzés Referátumok bemutatása Esettanulmányok	Referátumok
6. Poszt- és neoimpresszionista festészet. Henri de TOULOUSE-LAUTREC Georges-Pierre SEURAT Vincent van GOGH	Esettanulmányok Referátum bemutatása	Referátum
7. Postimpresszionista festészet II. Paul GAUGUIN	Esettanulmányok Referátumok bemutatása	Referátumok

Paul CÉZANNE Szecesszió: Gustav KLIMT és Egon SCHIELE festészete	Forráselemzés	
8. A Fauvok festészete (Henri Matisse, André Derain, Maurice de Vlaminck, Georges Rouault) Az expresszionizmus és irányzatai (Die Brücke, Der Blaue Reiter. Paul Klee, Emil Nolde, Oskar Kokoschka)	Esettanulmányok Referátumok bemutatása	Referátumok Könyvészeti ismeretek felmérése
9. Kubizmus és orfizmus (Pablo Ruiz PICASSO, Georges Braque, Juan Gris, Fernand Léger, Robert Delaunay Futurizmus (Luigi Russolo, Umberto Boccioni, Giacomo Balla, Gino Severini, Carlo Carra)	Stílusfogalmak tisztázása Referátumok bemutatása	Referátumok
10. Dadaizmus (George Grosz, Hans Arp, Marcel Janco, Man Ray, Kurt Schwitters, Marcel Duchamp) Szürrealizmus (Salvador DALÍ, Max Ernst, Yves Tanguy, René Magritte, Joan Miró) Marc CHAGALL	Beszélgetés	Emlékismereti felmérő
11. Absztrakt festészet Mihail Larionov és Natalja Goncsarova rajonizmusa, Kazimir Malevics szuprematizmusa, De Stijl (Theo van Doesburg és Piet Mondrian) és Vaszilij Kandinszkij festészete	Referátum bemutatása	Emlékismereti felmérő
12. A szobrászat a 19. és 20. században Auguste RODIN Constantin BRÂNCUȘI Alberto GIACOMETTI	Referátum bemutatása Beszélgetés	Referátum
13. Építészet a 20. század első felében Otto WAGNER, Charles Rennie MACKINTOSH építésze Frank Lloyd WRIGHT építésze Le CORBUSIER építésze Bauhaus	Referátumok bemutatása Esettanulmányok Beszélgetés	Referátumok Emlékismereti felmérő
14. Új műfajok az 1950 utáni művészetben (assemblage, installáció, enviroment, happening, performance) Esettanulmányok: Andy WARHOL – portrék és installációk Yoko ONO – Cut piece, 1964. Marina ABRAMOVIĆ – The Artist is Present	Esettanulmányok Beszélgetés	Referátumok

Ajánlott könyvészet:

- *Abstract Painting 50 Years of Accomplishment, from Kandinsky to the Present*, New York, 1967.
- *Cézanne festői életműve*, Budapest, 1974.
- *Fauvismul*, Bukarest, 1975.
- *Nouveau dictionnaire de la peinture moderne*, Párizs, 1963.
- **ADRIANI, Götz**, *Cézanne Gemälde*, Köln, 1993.
- **AKNAI Tamás**, *Egyetemes művészettörténet 1945–1980*, Budapest–Pécs, 2001.
- **ANTAL Frigyes**, *Stílustörténet–kortörténet*, Budapest, 1979.
- **ANTAL, Fr.**, *Clasicism și romantism*, Bukarest, 1971.
- **ARGAN, Giulio Carlo**, *Arta modernă. 1770–1970*, Bukarest, 1962.
- **BATICLE, Jeannine-Glendinning – NIGEL-MENA MARQUES, Manuela**, *Goya*, Párizs, 1988.
- **BAZIN, Germain**, *Clasic, baroc, rococo*, Bukarest, 1970.
- **BENEDICT, Cristian**, *Courbet*, Bukarest, 1983.

- **BERGER, René**, *A festészet felfedezése I–II.*, Budapest, 1973.
- **BOULLÉ, Louis Étienne**, *Az építészet poézise. Tanulmány a művészetről*, Budapest, 1985.
- **BOWNESS, Alan**, *Modern European Art*, „World of Art”, London, 1992.
- **BRETTEL, Richard R.**, *Modern Art 1851–1929*, „Oxford History of Art”, Oxford, 1999.
- **BRION, Marcel**, *Arta abstractă*, Bukarest, 1972.
- **BRION, Marcel**, *Pictura Romantică*, Bukarest, 1972.
- **CHASSÉ, Charles**, *Nabiștii și epoca lor*, Bukarest, 1978.
- **CHASSÉ, Charles**, *Fovii și epoca lor*, Bukarest, 1978.
- **CHEVALIER, Denys**, *Picasso kék és rózsaszín korszaka*, Budapest, 1981.
- **COURTHION, Pierre**, *Curente și tendințe în arta secolului XX*. Bukarest, 1973.
- **CSORBA Géza**, *Modigliani*, Budapest, 1969.
- **DÁVID Katalin**, *Chagall*, Budapest, 1966.
- **DÁVID Katalin**, *Van Gogh*, Budapest, 1968.
- **EBERT, Hans**, *Ingres*, Budapest–Berlin–Varsó, 1982.
- **ESSERS, Volkmar**, *Henri Matisse. 1869–1954. A szín mestere*, Köln, 1989.
- **FEIST, Peter H.**, *Cézanne*, Budapest, 1964.
- **FRANCASTEL, Pierre**, *Impressionismul*, Bukarest, 1977.
- **FRANCASTEL, Pierre**, *Pictură și societate. Nașterea și distrugerea unui spațiu plastic de la Renaștere la Cubism*, Bukarest, 1970.
- **GELLÉR Katalin**, *XIX. századi francia festészet*, Budapest, 1985.
- **GENTHON István**, *A posztimpreszionizmus*, Budapest, 1960.
- **GENTHON István**, *Cézanne. 1839–1906*, Budapest, 1964.
- **GESKÓ Judit** (szerk), *Monet és barátai*, Budapest, 2003.
- **GRIGORESCU, Dan**, *Cubismul*, Bukarest, 1972.
- **GRIGORESCU, Dan**, *Expressionismul*, Bukarest, 1969.
- **GUY MARICA, Viorica**, *Clasicismul în pictura franceză*, Bukarest, 1971.
- **H. TAKÁCS Marianna**, *Toulouse-Lautrec. 1864–1901*, Budapest, 1963.
- **HARSÁNYI Zoltán**, *Gauguin*, Budapest, 1984.
- **HITCHCOCK, Henry-Russel**, *Arhitecture: Nineteenth and Twentieth Centuries*, „Pelican History of Art”, New Haven–London, 1987.
- **HOFMANN, Werner**, *A modern művészet alapjai. Bevezetés a modern művészet szimbolikus formáinak világába*, Budapest, 1974.
- **HOFMANN, Werner**, *Paul Klee. A képi gondolkodás útjai*, Budapest, 1988.
- **HONOUR, Hugh**, *Romantismul I–II.*, Bukarest, 1983.
- **HORGA, Ioan**, *Cubismul*, Bukarest, 1994.
- **HORGA, Ioan**, *Școala de la Barbizon*, Bukarest, 1990.
- **HORVÁTH Tibor**, *Gauguin. 1848–1903*, Budapest, 1960.
- **JASPERS, Karl**, *Van Gogh*, Budapest, 1986.
- **JIANU, Ionel**, *Henry Moore*, Bukarest, 1971.
- **KAMPIS Antal**, *A klasszicizmus Nyugat-Európában*, Budapest, 1962.
- **KAMPIS Antal**, *Matisse. 1869–1954*, Budapest, 1964.
- **KANDINSKY, Wassily**, *Spiritualitatea în artă*, Bukarest, 1994.
- **KASCHNITZ, Marie Louise**, *Adevărul, nu visul. Viața pictorului Courbet*, Bukarest, 1972.
- **KOCZOGH Aladár**, *Az expreszionizmus*, Budapest, 1964.
- **KÖRNER Éva**, *Picasso*, Budapest, 1964.
- **LAJTA Edit**, *Ingres. 1780–1867*, Budapest, 1965.
- **MALTESSE, Corrado**, *Istoria artei italiene. 1785–1943. I–II.*, Bukarest, 1976.
- **MERÉNYI Ferenc**, *Romantikus és eklektikus építészet*, Budapest, 1959.
- **MITTELSTADT, Kuno**, *Delacroix*, Budapest–Berlin–Varsó, 1980.
- **MÜLLER, Emil Joseph**, *Arta modernă*, Bukarest, 1969.
- **MÜLLER, Emil Joseph**, *Pictura modernă*, Bukarest, 1968.
- **NÉMETH Lajos**, *A képzőművészet a XX. század elején*, Budapest, 1959.
- **NÉMETH Lajos**, *Képzőművészet 1919-től napjainkig*, Budapest, 1959.
- **NÉMETH Lajos**, *Modern magyar művészet*, Budapest, é.n.
- **NÉMETH Lajos**, *Seurat*, Budapest, 1966.
- **NOVOTNY, Fritz**, *Painting and sculpture in Europe 1780–1880*, „Pelican History of Art”, New Haven–London, 1995.
- **ORTEGA Y GASSET, José**, *Goya*, Budapest, 1983.
- **PATAKY Dénes**, *Camille Pissarro*, Budapest, 1972.

- **PAULI, G.**, *Die Kunst der Klassicism und der Romantik*, „Propyläen Kunsgeschichte“
- **PERNECZKY Géza**, *Picasso – Picasso után*, Budapest, 1989.
- **PEVSNER, Nikolaus**, *Pioneers of Modern Design from William Morris to Walter Gropius*, Penguin Books, 1974.
- **PEVSNER, Nikolaus**, *A modern formatervezés úttörői*, Budapest, 1977.
- **POOL, Phoebe**, *Impressionism*, London, 1967.
- **PREUTU, Mariana**, *The Graphic Art of the Impressionists*, Bukarest, 1982.
- **REWALD, John**, *Istoria impresionismului. I–II.*, Bukarest, 1974.
- **REWALD, John**, *Postimpresionismul. I–II.*, Bukarest, 1974.
- **S. NAGY Katalin**, *Chagall*, Budapest, 1980.
- **SEMBACH, Klaus Jürgen**, *Szecesszió*, Köln–Budapest, 2002.
- **SÉRULLAZ, Maurice**, *Az impresszionizmus enciklopédiája*, Budapest, 1978.
- **SIGNAC, Paul**, *Delacroix-tól a neoimpresszionizmusig*, Budapest, 1978.
- **STANGOS, Nikos** (szerk.), *Concepts of Modern Art From Fauvism to Postmodernism*, „World of Art”, London, 1994.
- **SZABÓ György**, *A futurizmus*, Budapest, 1964.
- **VÉGVÁRI Lajos**, *Delacroix*, Budapest, 1968.
- **VÉGVÁRI Lajos**, *Manet*, Budapest, 1957.
- **VENTURI, Lionello**, *De la Manet la Lautrec*, Bukarest, 1968.
- **VENTURI, Lionello**, *Picori moderni*, Bukarest, 1968.
- **WALTHER, Ingo F.** (szerk.), *Art of the 20th Century. Painting. Sculpture. New Media. Photography*, Köln, 2000.
- **WALTHER, Ingo F.** (szerk.), *Impresszionizmus*, Köln–Budapest, 2003.

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

- kommunikációs készség fejlesztése
- elemzés hatékonysága
- interdiszciplinaritás
- szakmai nyelv, anyanyelv és idegen nyelv uralma

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	Az előadások témáinak és a kötelező szakirodalom ismerete	Írásbeli vizsga	60%
10.5 Szeminárium / Labor	Kötelező könyvészet ismerete, fogalmi és tárgyi ismeretek	Szemináriumi hozzászólások értékelése Könyvészeti felmérő értékelése Recenzió értékelése	15%
	A legjelentősebb műalkotások stílustani és kronológiai besorolása	Szemináriumi hozzászólások értékelése Emlékismereti felmérők értékelése	5%

	A szaknyelv írásbeli használata	Leadott referátumok értékelése	10%
	A szaknyelv szóbeli használata	Referátumok bemutatásának az értékelése	10%
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
• Átmenő osztályzat (min. 5-ös) a szemináriumi tevékenységre. • Min 5-ös osztályzat a szóbeli vizsgán.			

11. SDG ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)²

Nem alkalmazható.

Kitöltés időpontja:
2025. 04. 23.

Előadás felelőse:
Dr. Pál Emese egyetemi adjunktus

Szeminárium felelőse:
Dr. Pál Emese egyetemi adjunktus

Az intézeti jóváhagyás dátuma:
2025.04.30.

Intézetigazgató:
Dr. Nagy Róbert Miklós docens.

² Csak azokat az ikonokat tartsa meg, amelyek az [SDG-ikonoknak az egyetemi folyamatban](#) történő alkalmazására vonatkozó eljárás szerint illeszkednek az adott tantárgyhoz, és törölje a többit, beleértve a fenntartható fejlődés általános ikonját is – amennyiben nem alkalmazható. Ha egyik ikon sem illik a tantárgyra, törölje az összeset, és írja rá, hogy „Nem alkalmazható”.